

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Vztahy mezi Evropskou unií a Marokem“

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2010/C 347/08)

Zpravodajka: **paní Margarita LÓPEZ ALMENDÁRIZ**

Dne 16. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 ... svého Jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy ve věci

Vztahů mezi Evropskou unií a Marokem.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 7. ledna 2010.

Na 460. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. února 2010 (jednání dne 17. února 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 187 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV si velice cení závazku Maroka ke zřízení hospodářské a sociální rady, přičemž doufá, že se tuto iniciativu podaří uskutečnit ve stanovených lhůtách vzhledem k tomu, že realizace je již v pokročilém stadiu a že Rada ministrů v minulém měsíci října přijala návrh zákona o této nové organizaci, který bude předložen marockému parlamentu ke schválení. Očekává se, že tato hospodářská a sociální rada začne fungovat v příštích měsících a budou ji tvořit zástupci funkčních a produktivních subjektů země, zejména sociálně hospodářských a podnikatelských organizací a příslušných sdružení. EHSV dává k dispozici své znalosti a poradenské služby, s cílem napomoci dosažení tohoto cíle.

1.2 EHSV doporučuje, aby nejvyšší představitelé států a vlád, kteří se sejdou na prvním summitu EU-Maroko konaném za španělského předsednictví v prvním pololetí roku 2010, udělili EHSV a budoucí HSR Maroka mandát k vytvoření strukturované spolupráce, která bude zajišťovat aktivní účast organizované občanské společnosti.

1.3 EHSV vyjadřuje uznání nad závazkem marocké vlády začlenit *acquis communautaire* do své legislativy i přesto, že se nejedná o členský stát EU. Tato okolnost v budoucnu usnadní větší účast Maroka na jednotném evropském trhu v jeho celistvosti. Začlenění *acquis* by mělo posílit efektivitu institutů dohody a vyjednávání, které vycházejí ze zásad reprezentativnosti a nezávislosti. Bude nutné jim poskytnout adekvátní a dostatečné prostředky pro

výkon jejich činnosti s uznáním práva na přístup k informacím a správním dokumentům k tomu potřebným.

1.4 Na tomto procesu, jehož cílem bylo na straně Marockého království dosažení rozšířeného statusu, který získalo rozhodnutím Rady přidružení na jejím zasedání v Lucemburku dne 13. října 2008, EHSV pozitivně hodnotí úsilí, jež tato země vyvíjí pro to, aby i nadále zůstala jedním z nejdůležitějších partnerů EU v tomto regionu. Stejně jako je tomu i v jiných zemích, např. u členských států Evropského hospodářského prostoru, by pro marocké orgány mohlo být povzbuzením, když jejich země získá rozšířený status, pokud prohloubí svůj závazek k EU a své uznání *acquis communautaire* ve všech oblastech včetně oblasti sociální a lidských práv.

1.5 Přestože jsou změny, ke kterým v Maroku dochází, příznivě přijímány, je nepochybné, že zbývá ještě provést mnoho reforem, aby Maroko mohlo být považováno za rozvinutou zemi se všemi zárukami.

1.6 EHSV je toho názoru, že se ještě dostatečně nerozvinul veškerý potenciál vztahu s Marokem ve všech jeho podobách. V rámci tohoto rozvoje potenciálu musí být brán zřetel především k tomu, jaký prospěch to přinese marocké společnosti. Proto se domnívá, že je nutné nastartovat reformy, aby bylo možné zpřístupnit nová odvětví obchodu se službami a investicím. Je nutné podporovat zakládání podniků na obou stranách, zprostředkovávat institucionální vztahy, vytvářet příznivé prostředí pro podnikání a podporovat platformy k setkávání. Musí dojít ke stimulaci dvoustranné spolupráce na vnějších iniciativách společného zájmu, hlavně s ostatními zeměmi v oblasti Středozemního moře, a to za účelem lepší regionální integrace hospodářské, sociální i environmentální.

1.7 Stejně tak je zcela zásadní do těchto úkolů zapojit i občanskou společnost. V tomto kontextu, jak jsme již uvedli, je ESHV neochvějný zastávce vytvoření poradní hospodářské a sociální rady v Maroku a v tomto smyslu vyzývá marocké orgány k provedení veřejných konzultací v tomto směru. Rada by musela splňovat kritéria reprezentativnosti, nezávislosti a legitimacy. Dle naší zkušenosti je pro vytvoření instituce s takovými charakteristikami nutná snaha o konsenzus mezi různými zainteresovanými složkami občanské společnosti a veřejnou správou v Maroku, ale i rovnost kritérií při stanovení míry reprezentativnosti organizací, které mají být zastoupeny. Tyto organizace by měly svobodně jmenovat své zástupce. Vytvoření hospodářské a sociální rady v Maroku by nemělo v žádném případě znamenat upozadění ostatních stávajících poradních institucí, které se již podílejí na konzultacích občanské společnosti a přispívají k její zralosti. Z pravomocí této rady by se v zásadě neměla vylučovat žádná oblast, k níž se bude vláda vyjadřovat, včetně finančních záležitostí.

1.8 Konečným cílem EU musí být, aby Maroko představovalo základní strategickou referenci ve všech současných a budoucích aspektech ve vztazích se zeměmi evropsko-středomořského partnerství.

1.9 V tomto smyslu EHSV doporučuje zřízení střediska pro sledování trhu práce, soustavy odborné přípravy, systému sociálního zabezpečení, který by vykazoval nediskriminaci žen a posiloval boj proti dětské práci. Podobně Výbor doporučuje, aby Komise podpořila aktéry sociálního dialogu, tj. sociální partnery, aby došlo k posílení tohoto sociálního dialogu a zvýšení jeho produktivity.

1.10 Výbor lituje, že se dohoda o přidružení mezi Marokem a EU uzavřela bez předchozí konzultace sociálních partnerů obou stran, pokud jde o spolupráci v oblasti zaměstnanosti a sociálního rozvoje.

1.11 V tomto celkovém kontextu vypracovává EHSV své specifické stanovisko k tematice Maroka tak, aby bylo v rámci dvoustranných vztahů přihlédnuto k organizované občanské společnosti, a navrhuje novou strukturu dialogu mezi občanskými společnostmi na obou stranách.

2. Odůvodnění

2.1 Maroko je privilegovaným partnerem Evropské unie, který sdílí cíle evropské zahraniční politiky usilující o podporu demokracie a hospodářský a sociální rozvoj. Jako příspěvek k dosažení těchto cílů se vláda Marockého království snaží o prohloubení demokratizačního procesu a konsolidaci právního státu a Maroko je v tomto směru nejrozvinutější zemí regionu.

2.2 Strategie EU v Maroku spočívá v řešení dvou hlavních problémů této země, které dominují její politické, hospodářské i

sociální agendě. Zprv jde o pokračování hospodářského růstu a překonání nezaměstnanosti, chudoby a vystěhovalectví. Ve vnější sféře jde zase o dosažení úplné realizace dohody o přidružení a provedení evropské politiky sousedství a akčních plánů.

2.3 Pracovní skupina ad hoc EU-Maroko doporučila prohloubení vztahů mezi hlavními aktéry přidružení Maroka k EU, zejména Evropským parlamentem a marockým parlamentem ⁽¹⁾ a mezi Evropským hospodářským a sociálním výborem a Hospodářskou a sociální radou Maroka, která bude vbrzku ustavena.

3. Politická situace

3.1 Maroko je konstituční monarchií, jejíž koruna zastává ve vládě velmi významné pravomoci. Platná ústava z roku 1970, která prošla reformou v letech 1991 a 1996, stanovuje dvoukomorový parlamentní systém, v němž je výslovně zakázána existence jediné strany a který zaručuje svobodu sdružování.

3.2 V posledních letech se v Marockém království uskutečňuje proces modernizace a demokratizace politického systému. Byl zaveden nový zákon o rodině, zákon o politických stranách, došlo k posílení místní demokracie, byla provedena reforma justice a vězeňského systému a podán návrh nového volebního zákona. I přes dosažené úspěchy je EHSV nicméně toho názoru, že sociální výzvy jsou i nadále obrovské a budou vyžadovat kontinuální a souvislé dlouhodobé sociální přerozdělování, čímž dojde k úpravě z hlediska ukazatelů lidského rozvoje.

4. Hospodářská situace

4.1 Makroekonomický rámec Maroka se postupně konsolidoval v nepříliš příznivých podmínkách. V posledních letech je nicméně plně rozvíjeno odvětví cestovního ruchu, a to pomocí značných investic, především avšak nejenom v severní části země. Byla provedena důležitá zemědělská reforma, jejímž cílem bylo zlepšit produktivitu a posílit úlohu, již toto odvětví hraje v boji proti chudobě.

4.2 Navzdory tomu, že na oblasti konkurenceschopnosti a lákání investic je stále ještě co zlepšovat, přímé zahraniční investice značně vzrostly a v roce 2006 dosáhly úrovně 29 250 milionů amerických dolarů ⁽²⁾, zejména v důsledku privatizačních operací. Od roku 2006 se toky zahraničních investic postupně oddělovaly od privatizačního procesu a dochází k významné obchodní výměně v odvětvích, jako je cestovní ruch, trh s nemovitostmi, telekomunikace, pojišťovnictví, bankovní trh, průmysl a doprava.

⁽¹⁾ K posílení parlamentní spolupráce dojde mimo jiné jmenováním smíšené parlamentní komise Evropského a marockého parlamentu, za účasti obou komor tohoto parlamentu, ne jen Poslanecké sněmovny.

⁽²⁾ Zdroj: databáze UNCTAD – FDI/INC.

4.3 Marocké hospodářství je relativně diverzifikované s významným a nadále rostoucím podílem služeb na HDP⁽³⁾. Výrobní sektor je co do podílu na HDP na druhém místě, následuje zemědělství⁽⁴⁾, jehož podíl zaznamenává tendenci k poklesu. Podíl báňského průmyslu a energetiky na HDP zůstává spíše skromný.

4.4 Na druhou stranu je hlavní devizovým zdrojem v Maroku cestovní ruch; následují peněžní převody marockých občanů žijících v zahraničí a vývoz fosfátů. Příjmy plynoucí z vývozu služeb⁽⁵⁾ se rovnají více než 80 % příjmů z vývozu zboží. Počet Evropanů, kteří si Maroko zvolí za svoji prázdninovou destinaci či své bydliště, neustále roste.

4.5 Makroekonomické a strukturální reformy provedené v posledních letech přispěly k rostoucí diverzifikaci hospodářství této země a její dobré globální výkonnosti. Ke středně a dlouhodobé konsolidaci těchto reforem dojde cestou lepší správy, uplatňováním transparentních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a zavedením efektivní politiky na ochranu spotřebitelů a uživatelů. Průměrný roční ukazatel růstu reálného HDP Maroka v období 2002–2007 byl 4,5 %⁽⁶⁾ a udržovala jej dynamická vnitřní poptávka a výrazné zvýšení míry investic. V roce 2008 dosáhl růst marockého hospodářství 5,8 % i přes jisté zpomalení způsobené menší vnější poptávkou kvůli mezinárodní hospodářské a finanční krizi, ale i kvůli růstu cen, zejména ropy.

4.6 Zemědělské odvětví má zásadní roli v hospodářském a sociálním vývoji Maroka, která převyšuje jeho skutečný podíl na HDP⁽⁷⁾. V zemědělství pracuje 44 %⁽⁸⁾ aktivního obyvatelstva a tento podíl může z důvodu nedostatečné hospodářské rozmanitosti na venkově narůst až na 80 % u pracujících ve venkovských oblastech.

Zemědělství je i nadále velmi závislé na povětrnostních podmínkách, což souvisí s nedostatečně rozvinutou zavlažovací infrastrukturou a s tím, že odvětví téměř neprošlo modernizací, byla zachována původní struktura složená zejména z drobných podniků (75 % patří drobným zemědělcům), podniky jsou špatně vybaveny, používají zastaralé výrobní techniky a zaměstnávají pracovníky s nízkou kvalifikací. Navzdory tomu lze v posledních letech pozorovat určitou změnu, což lze zčásti připisat úsilí vlády a také vstupu zahraničních investorů. V současné době sestává zbývajících 25 % z velkých moderních zemědělských podniků

(3) Jsou to přibližně dvě třetiny.

(4) Patří sem i chov hospodářských zvířat, lesnictví a rybníkářství.

(5) Mezi lety 2002 a 2006 se více než zdvojnásobily.

(6) Zdroj: Mezinárodní měnový fond (MMF).

(7) V roce 2008 byl podíl zemědělství na HDP 13 %. Zdroj: FAO.

(8) 13 734 506 osob (včetně zemědělství, lesnictví a rybolovu). Zdroj: FAO.

s umělým zavlažováním, které jsou zaměřeny pouze na vývoz a které pěstují 80 % citrusových plodů, 35 % zeleniny a 15 % obilí. V zásadě se jedná o 400 až 500 významných producentů: velcí producenti – exportéři, marocká vláda a několik družstev.

Odborná příprava, technologická podpora a výzkum jsou základní složky, které musí obsahovat budoucí zemědělská politika Maroka. Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělského odvětví v Maroku vyžaduje zavedení dynamičtější strategie uvádění na trh. Je rovněž zapotřebí nových strukturálních politik a pobídek, které by ohodnotily práci žen a podpořily sdružování jako nástroj rozvoje podnikatelského ducha, kterého je třeba také v odvětví zemědělství.

4.7 Jedním z aspektů nové strategie mohou být družstva a jiné formy organizace výrobců, které by se staly nástroji umožňujícími výrobcům sjednotit nabídku a zlepšit jejich postavení na trzích. Marocké mlékárenské výrobní družstvo COPAG je příkladem toho, jak může sdružení výrobců do družstev vytvářet přidanou hodnotu a podporovat podnikatelského ducha v rámci výrobního sektoru, který je nejslabším článkem řetězce.

4.8 Zelený plán, který předložilo Maroko v dubnu 2008, má za cíl rozvoj zemědělství země za podpory soukromých zahraničních investic a předkládá tak zajímavou a novou zemědělskou strategii v Maghrebu, jež je příkladem změny mentality. Cílem tohoto plánu je učinit ze zemědělství v horizontu následujících 10 až 15 let hlavní hnací sílu národního hospodářství, a to prostřednictvím značných investic z veřejných prostředků a za účelem dosažení dvou cílů: moderního zemědělství s vysokou přidanou hodnotou a zvýšení příjmů drobných zemědělců. Plán stanoví privatizaci 700 000 hektarů půdy, na které se v současné době pěstuje obilí, s cílem přeměnit ji na plochy pro intenzivní pěstování ovoce a zeleniny, přičemž má být podporováno zavlažování. V příštích deseti letech vynaloží Maroko prostřednictvím Agentury pro zemědělský rozvoj zhruba 150 milionů dirhamů na provádění opatření obsažených v zeleném plánu. Za tímto účelem bude navrženo 700 až 900 projektů s náklady 10 až 15 milionů dirhamů ročně.

4.9 Maroko je zemí s průměrnými příjmy, v níž v roce 2008 činila výše HDP na obyvatele 2 580 amerických dolarů⁽⁹⁾, což je oproti roku 2002 téměř zdvojnásobení.

4.10 V listopadu 2009 dosahoval počet obyvatel Maroka více než 31 650 000 – jedná se o průměrný meziroční demografický nárůst o 1,2 %⁽⁹⁾. Obyvatelstvo měst nestále roste a představuje 56,4 % z celkového počtu obyvatel. V roce 2008 dosáhl počet aktivní populace 11,5 milionů⁽¹⁰⁾, o 0,7 % více než v předchozím roce, zatímco míra zapojení pracovních sil na trhu práce se lehce snížila na 36,8 % oproti 36,9 % v roce 2007.

(9) Zdroj: Světová banka – ukazatele světového rozvoje.

(10) Zdroj: MOP-LABORSTA (databáze pracovních statistik) dle průzkumu týkajícího se pracovních sil.

4.11 Nezaměstnanost je i nadále jednou z hlavních starostí této země. V městském prostředí dosahuje míra nezaměstnanosti 14,1 %, zatímco ve venkovských oblastech je na úrovni 4,7 %. V roce 2008 činila míra nezaměstnanosti celkem 9,4 %⁽¹¹⁾, což představovalo 1 077 800 pracovníků, pokud vezmeme v úvahu osoby starší 15 let. Průměrná hodinová mzda na venkově v Maroku se pohybuje mezi 0,55 a 0,65 eur s devítihodinovou pracovní dobou⁽¹²⁾, sezónní pracovníci nemají žádná pracovní práva a ve sklenících v Maroku je běžně rozšířená dětská práce.

4.12 Do této chvíle se mezinárodní finanční krize nijak výrazně na marockém hospodářství nepodepsala, a to zejména díky tomu, že jeho finanční sektor není takovou měrou integrován do mezinárodního finančního sektoru. Je však jisté, že mezinárodní finanční krize již ovlivňuje některá klíčová hospodářská odvětví země, jako jsou trh s nemovitostmi, cestovní ruch, textilní průmysl, automobilový průmysl a export. Podobně byly zasaženy toky zahraničních investic a finanční transfery pocházející ze zahraničí, kterých nyní do Maroka proudí méně, z čehož může vyplývat, že krize tuto zemi zasáhne v delším časovém úseku.

4.13 Maroko bylo označeno za třetí nejlepší cíl přímých zahraničních investic v Africe v období 2009–2010, po Jihoafrické republice a Egyptu⁽¹³⁾. Studie upozorňuje na to, že Maroko dosáhlo dobrých výsledků v různých kategoriích, např. infrastruktura, strategii v oblasti přímých zahraničních investic a hospodářském potenciálu. Přestože je však tendence investičních toků pozitivní, je podnikatelské klima i nadále předmětem kritického hodnocení. Nicméně je pravda, že v průběhu minulého roku došlo k přijetí obecných pravidel řízení podniku a konkrétních pravidel pro MSP, jakož i k přijetí prováděcích předpisů k různým novelám zákona o akciových společnostech. V říjnu 2008 byl schválen návrh zákona o zřízení marocké agentury pro investiční rozvoj.

4.14 Marocké orgány se zasloužily o realizaci Evropsko-středomořské charty pro podniky, která obhájí konzultace, konsenzus a kvalitu. Existují různé instituce na podporu investic soukromých podniků, zejména MSP, a dochází k podpoře přístupu k úvěrům prostřednictvím ústředního záručního fondu.

4.15 Vyhledky⁽¹⁴⁾ marockého hospodářství jsou navzdory tomu všemu nadále povzbudivé. Maroko je v současnosti jistým způsobem před světovými finančními turbulencemi chráněno, a to díky svému relativně nízkému a dlouhodobému vnějšímu zadlužení i díky posílení svých makroekonomických politik. Hospodářský růst by měl i nadále být ze střednědobého pohledu relativně silný a saldo vnějšího běžného účtu kladné, ačkoli bychom ve střednědobém výhledu mohli zaznamenat drobný

schodek. Marocká vláda⁽¹⁵⁾ odhaduje reálný růst HDP na 5,8 % v roce 2009 s tím, že růst v zemědělském sektoru⁽¹⁶⁾ dosáhne 15 % a v nezemědělském sektoru 4,1 %. Marocké hospodářské orgány jsou rozhodnuty pokračovat ve snahách o konsolidaci rozpočtu probíhající již několik let a dosáhnout cíle udržení primárního rozpočtového deficitu pod 3 % HDP ve střednědobém výhledu.

5. Sociální situace

5.1 V roce 2008 činila míra nezaměstnanosti 9,4 %⁽¹¹⁾, přestože v předchozím roce bylo vytvořeno 310 000 pracovních míst především ve stavebnictví a službách. Za první tři měsíce roku 2009 došlo ve výsledku k vytvoření 40 000 pracovních míst, což bylo důsledkem vytvoření 76 000 nových pracovních míst v městských oblastech v součtu se ztrátou 36 000 pracovních míst na venkově. V jednotlivých odvětvích byla nová pracovní místa vytvořena v sektorech služeb a veřejných prací, které zaznamenaly nárůst o 5,9 %, zatímco v ostatních sektorech došlo ke ztrátám čítajícím od 4,5 % v odvětví průmyslu po 1,4 % v zemědělství a rybolovu.

5.2 V této sféře je největším problémem nezaměstnanost mládeže⁽¹⁷⁾, včetně mladých absolventů, což má za následek odliv mozků. Dále je nutné zdůraznit převahu zemědělství na trhu práce s tím, že zde také existuje významný podíl neformálního zaměstnání. Zároveň zde existuje i část šedé ekonomiky spočívající v nehlášené práci. Navíc se Maroko potýká se značnými obtížemi s dostupností pracovní síly na svém trhu práce v důsledku předchozí populační exploze.

5.3 Tyto údaje o nezaměstnanosti se přímo odrážejí v hospodaření domácností kvůli dosud přetrvávajícím nedostatům systémů sociální ochrany (pojištění v nezaměstnanosti, zdravotní pojištění, důchod atd.).

5.4 Migrační toky ze kvůli hospodářské krizi zmenšují; EU je hlavním cílem marockých migrujících pracovníků. Je nutné zdůraznit stávající rozdíly mezi legálním a nelegálním přistěhovalectvím. U nelegálního přistěhovalectví jsou podmínky přijetí těchto osob mnohem těžší. Dále mezi oběma zeměpisnými oblastmi dochází k trvalému růstu počtu pracovních výměn mezi odborníky.

5.5 Míra účasti žen v pracovním procesu se drží na nízké úrovni. Zatímco ukazatele zaměstnanosti mužů se pohybují kolem 80 %, činí míra zaměstnanosti žen 21 % v městském a 33 % ve venkovském prostředí⁽¹⁸⁾. Kromě naděje dožití jsou ukazatele sociálního rozvoje u žen v ostatních oblastech, jako je druh činnosti, profesní postavení, úroveň odpovědnosti, výše mzdy v soukromém sektoru, míra nezaměstnanosti a úroveň sociální ochrany, na nižší úrovni.

(11) Zdroj: MOP-LABORSTA (databáze pracovních statistik).

(12) Zdroj: Národní federace zemědělského odvětví Maroka (UMT).

(13) Dle studie zveřejněné FDI Intelligence patří do britské tiskové skupiny The Financial Times.

(14) Dle údajů Mezinárodního měnového fondu (MMF).

(15) Prognózy marockého ministerstva hospodářství a financí.

(16) Včetně rybářství a lesnictví.

(17) Dle údajů Mezinárodní organizace práce (MOP) je míra nezaměstnanosti mládeže o sedm bodů vyšší, než činí průměrná nezaměstnanost aktivní populace. 39 % z celkového počtu nezaměstnaných tvoří mladí lidé.

(18) Zdroj: Rapport de Suivi Maroc (Zpráva o pokroku – Maroko) – dokument SEK(2009) 520/2 ze 23. dubna 2009.

5.6 Je nutné hlouběji prozkoumat oblast zaměstnanosti a sociálních věcí s cílem prosadit institucionální rámec, který by umožňoval rozvíjet aktivní opatření a veřejné služby v oblasti zaměstnanosti, kontrolu trhu práce v boji proti šedé ekonomice, neformální a nehlášené práci, zvyšoval investice do lidského kapitálu a zaměstnatelnosti, zvyšoval sociální ochranu a začlenění a aplikoval mechanismy bránící diskriminaci při přijímání do práce.

5.7 Pokrytí sítě sociálního zabezpečení je pro většinu marockých zaměstnanců nedostatečné. Tato situace je pro mnoho marockých rodin opravdovým dramatem, které si marocká vláda plně uvědomuje a k jehož řešení nalézá politickou vůli. Marocké úřady se zavázaly ke zvyšování kontrol, aby došlo k upravení situace všech zaměstnanců v systému sociálního zabezpečení. V tomto smyslu vyvíjí inspekce práce a státní správa sociálního zabezpečení značné úsilí za zvýšení ochrany zaměstnanců. Marocká vláda však bude muset posílit investice do zdravotnictví a do systému zdravotního pojištění, tak aby byl marockým občanům zpřístupněn systém veřejného zdravotnictví.

5.8 Je připravován plán *Mise en Conformité Sociale* (sociálního souladu), který bude mít tripartitní charakter a pomocí něhož se bude určovat stupeň přizpůsobenosti a plnění pracovněprávních předpisů této země na straně podniků. Podobně se v rámci nových právních předpisů Maroka v sociální oblasti činí pokroky u certifikace samotných podniků, které fakticky plní pracovní normy.

5.9 Již před nějakou dobou byly položeny základy centralizovaného fóra občanské společnosti, přestože nevykazovalo skutečnou reprezentativnost. Nyní se marocká vláda do konce roku 2009 zavázala ke zřízení hospodářské a sociální rady, avšak dosud nedošlo k jejímu oficiálnímu založení, přestože je v marocké ústavě uvedena již od roku 1997. EHSV očekává, že rozmanitost sdružení občanské společnosti se odrazí ve složení HSR Maroka, jelikož reprezentativnost hospodářských a sociálních rad podle jasných a spravedlivých kritérií je nezbytnou podmínkou pro jejich efektivnost, stejně jako nezávislost jejich fungování a přidělení prostředků nezbytných k výkonu jejich funkce. Existence hospodářské a sociální rady není potlačením, nýbrž doplněním role ostatních poradních struktur, které v současnosti v Maroku fungují.

5.10 V oblasti podnikání je nejreprezentativnější podnikatelskou organizací Generální konfederace podniků Maroka (CGEM). Důležitou roli v podpoře podniků, vzdělání, odborné přípravě, podnikatelských službách a internacionalizaci hraje také obchodní a průmyslová komora. Sdružení podnikatelek Maroka (AFEM), které na národní úrovni sdružuje více než 350 členek, usiluje o posílení role žen mezi podnikatelskými kruhy a má také pobočky v regionech. Sdružení *Maroc Entrepreneurs* se věnuje podpoře učení a zakládání firem mezi mladými lidmi.

5.11 Hlavní odborové organizace jsou Unie marockých pracujících (UMT), Demokratická konfederace práce (CDT), Generální svaz marockých pracujících (UGTM), Demokratická federace práce (FDT) a Národní svaz marockých pracujících (UNTM). Významný je také Národní svaz marockých zemědělských družstev (UNCAM).

5.12 I když marocká vláda provedla reformu v oblasti pracovního práva, je dále nutné výrazněji zlepšit dodržování pracovních práv a přistoupit k ratifikaci příslušných úmluv MOP, zejména úmluvy 87 o svobodě sdružování.

5.13 Zlepšování vzdělávacího systému a zvyšování gramotnosti jsou i nadále jedny z nejvýznamnějších výzev rozvoje této země. V září 2008 představilo marocké ministerstvo školství pohotovostní plán, jehož cílem bylo poskytnout školní výuku dívkám ve venkovském prostředí a spravedlivé a efektivní zpřístupnění povinné školní docházky pro všechny děti. Nedostatek kvalifikované pracovní síly je jedním z kritických míst při zakládání podniku v Maroku s tím, že nejhůře obsaditelné jsou střední technické pozice.

5.14 Dochází ke snahám o dosažení většího sblížení systémů vysokoškolského vzdělání, výzkumu a odborné přípravy Maroka a Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, vědeckého výzkumu a odborné přípravy. Tento cíl usnadní zvyšování kvalifikace marockých studentů a jejich odborných schopností ke vstupu do světa práce. Je nutné lépe sladit profesní kvalifikace a náborové potřeby podniků. Bylo by užitečné usnadnit provádění praxí v podnikních prostřednictvím dohod mezi vysokými školami a podnikatelskými sdruženími, jako jsou např. CGEM a obchodní komory.

5.15 EHSV hájí nutnost uplatňovat systémy vzájemného uznávání akademických titulů mezi EU a Marokem s přihlédnutím k jeho rozšířenému statusu. Jeden z hlavních problémů, jemuž tato země čelí, se týká zvýšeného počtu nezaměstnaných vysokoškolských absolventů.

5.16 Ve spolupráci s EU bylo naplánováno zřízení pracovní skupiny⁽¹⁹⁾ tvořené zástupci organizací zaměstnavatelů a evropskými a marockými podnikateli s cílem pravidelně informovat Radu přidružení o překážkách pro obchod a investice. Této skupiny se mohou účastnit také zástupci odborů.

(19) Uvedeno v dokumentu „Document conjoint UE-Maroc sur le renforcement des relations bilatérales/Statut Avancé“ - DG E V Doc. 13653/08 s. 6. - DG E V Doc. 13653/08 s. 6.

5.17 Pokud jde o prohloubení demokracie, dosáhly provedené reformy úspěchu v podobě přijetí nového volebního zákona, který posiluje účast žen, opatření v boji s korupcí a přijetí strategického akčního plánu na institucionalizaci rovnosti pohlaví. Přestože marocká vláda oznámila, že se vzdala svých výhrad k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen, dosud v tomto smyslu nepředložila na půdě OSN ⁽²⁰⁾ příslušné nástroje.

5.18 V listopadu 2008 spustilo ministerstvo pro sociální rozvoj, rodinu a solidaritu svoji šestou kampaň v boji proti genderovému násilí, díky které se začaly více hlásit násilné činy proti ženám pomocí telefonní horké linky, nicméně stále chybí větší počet center péče o oběti. Podobně dosud nebyl přijat návrh zákona, který postihuje genderové násilí ⁽²¹⁾, a problémy při uplatňování zákona o rodině přetrvávají.

5.19 Míra chudoby se snížila na 9 % ⁽²²⁾, což znamená populaci přesahující dva miliony chudých a nadále představuje znepokojivou sociální situaci. Boj proti chudobě je z tohoto důvodu zřejmě tou největší výzvou, které tato země momentálně čelí. Uvedený nárůst HDP na obyvatele je v boji proti chudobě stále nedostatečný, jelikož kvůli nerovnoměrnému rozdělení nezpůsobuje očekávané zvýšení životní úrovně. Hlavním nástrojem úspěšného boje s chudobou by měl být hospodářský růst a zvyšování produktivity souběžně s bojem za neoddělitelná lidská, ekonomická, sociální, kulturní a environmentální práva, bez nichž nebude možné zaručit spravedlivější rozdělení bohatství. Je nutná lepší koordinace různých programů na snižování chudoby, které v Maroku realizují mezinárodní instituce jako OSN a Světová banka.

5.20 Nelegální emigrace do EU je další z předmětů vážných obav. Vedle dvou milionů Maročanů, kteří mají legální trvalý pobyt ve státech EU, je počet osob zde zjištěných nelegálně odhadován na více než jeden milion. V tomto smyslu je Maroko jednou z tranzitních zemí pro nelegální emigraci ze zemí subsaharské Afriky na území Unie. Dohoda o zpětném přebírání osob mezi EU a Marokem je v projednávání.

6. Vztahy mezi Evropskou unií a Marokem

6.1 První dohody mezi Evropskou unií a Marokem byly podepsány v letech 1969 a 1976. Později byla již v rámci barcelonského procesu po roce 1995 podepsána dohoda o přidružení mezi EU a Marokem, která vstoupila v platnost v roce 2000. V posledním období byl v červenci 2005 přijat akční plán EU-Maroko – v rámci evropské politiky sousedství (EPS) – na

období pěti let ⁽²³⁾. Aktuální vztahy s Marokem se vyvíjejí v rámci Unie pro Středomoří.

6.2 Dohoda o přidružení stanovuje právní rámec vztahů Evropské unie a Maroka, v němž jde vedle nastavení výsadní spolupráce v ostatních oblastech, jako je např. oblast politická, hospodářská, sociální, vědecká a kulturní, o vytvoření zóny volného obchodu.

6.3 Strategický dokument pro zemi (CSP) zavádí strategický rámec pomoci EU Maroku v období 2007–2013, v němž se stanovují prioritní oblasti spolupráce, které se týkají těchto témat:

- rozvoj sociálních politik;
- hospodářská modernizace;
- institucionální pomoc;
- řádná správa a prosazování lidských práv a základních svobod;
- ochrana životního prostředí.

6.4 V rámci strategické spolupráce mezi Afrikou a EU hraje Maroko aktivní úlohu při politickém dialogu mezi stranami, jelikož nese hlavní odpovědnost za realizaci spolupráce v souvislosti se změnou klimatu.

6.5 V říjnu 2008 došlo v rámci dohody o přidružení mezi EU a Marokem k podpisu dokumentu, jehož cílem je posílení bilaterálních vztahů vedoucích k dosažení rozšířeného statusu směrem k prohloubení politických vztahů, integrace vnitřního trhu, odvětvové spolupráce a lidského rozměru.

6.6 EU je i nadále hlavním obchodním partnerem Maroka vzhledem k tomu, že více než polovina nákupu ⁽²⁴⁾ v zahraničí pochází z evropských zemí a téměř tři čtvrtiny odbytu ⁽²⁵⁾ jsou směřovány do EU. V rozpisu dle jednotlivých zemí je největším dodavatelem Francie, následuje Španělsko, Spojené království, Itálie a Německo. Pokud jde o odběratele, jsou údaje podobné.

6.7 Pokud jde o strukturu obchodní výměny mezi Marokem a EU podle jednotlivých výrobků, dochází k postupné diverzifikaci dovozu marockého zboží. V průběhu tohoto desetiletí se značně zvýšil počet různých evropských výrobků nakupovaných Marokem. Hlavními produkty dovozu Maroka z EU jsou textilie, ropný plyn a další uhlovodíky, strojní vybavení a chemické produkty.

⁽²⁰⁾ Zdroj: Rapport de Suivi Maroc (Zpráva o pokroku – Maroko) – dokument SEK(2009) 520/2 z 23. dubna 2009.

⁽²¹⁾ Je v rozpracování od roku 2006.

⁽²²⁾ Zdroj: Mezinárodní měnový fond (MMF).

⁽²³⁾ Dosud byly vypracovány tři monitorovací zprávy: v prosinci 2006, v dubnu 2008 a v dubnu 2009.

⁽²⁴⁾ 51,4 % marockého dovozu pochází z EU.

⁽²⁵⁾ 71,9 % marockého vývozu směřuje do EU.

6.8 Na druhou stranu marocký vývoz do EU je koncentrovanější, neboť více než polovinu tvoří oděvní výrobky a pletené zboží (více než třetina celkového objemu), elektronické součástky, korýši, měkkýši a mořské plody a elektrické vodiče a kabely.

6.9 V současných jednáních se zohledňuje situace v některých citlivých odvětvích s přihlédnutím k asymetrii závazků a postupností při jejich uplatňování. Jedná se především o liberalizaci obchodu se službami a právo usazování, jakož i o liberalizaci obchodu se zemědělskými výrobky, zpracovanými zemědělskými produkty a produkty rybolovu.

6.10 Současná hospodářská krize má vážný dopad na evropské zemědělství a příjmy zemědělců poklesly (o 12,2 % v roce 2009, zdroj: Eurostat). Nové obchodní koncese udělené Maroku pro tak citlivé produkty jako ovoce a zelenina, které prakticky nejsou chráněné podporami Společenství, tedy ještě zhoršují již tak vážnou ekonomickou situaci mnoha evropských zemědělských podniků. Obětování ovoce a zeleniny v rámci uvolnění obchodu mezi

EU a Marokem ve prospěch jiných ekonomických činností má negativní důsledky a ohrožuje budoucnost producentů a rozvoj rozsáhlých evropských oblastí, a proto by měly být prostřednictvím dodatečné podpory zavedeny reálné kompenzace, které by umožnily zvýšit konkurenceschopnost těchto oblastí.

EHSV je znepokojen tím, že Evropská unie a Maroko nedávno přijaly revizi obchodních vztahů v zemědělství v rámci dohody o přidružení, a to vzhledem k tomu, že platná dohoda je neustále porušována (neodvádění stanovených celních sazeb a neplnění kvót) a že nebyly stanoveny nové mechanismy ani podstatně zlepšeny ty stávající, aby tím bylo zajištěno, že budou dodržovány doložky přijaté oběma stranami.

6.11 Pokud jde o přímé investice pocházející z EU ⁽²⁶⁾, je nutné podtrhnout, že hlavním investorem v Maroku je Francie ⁽²⁷⁾, následuje ji Španělsko, Spojené království a Německo ⁽²⁸⁾. Hlavními odvětvími, do nichž se tyto investice soustřeďují, jsou cestovní ruch, trh s nemovitostmi, telekomunikace, pojišťovnictví, bankovní trhy, průmysl a doprava.

V Bruselu dne 17. února 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽²⁶⁾ Zdroj: Office des Changes – finanční toky – marocká vláda.

⁽²⁷⁾ V letech 2002–2008 překročily francouzské investice v Maroku částku 53 mld. dirhamů.

⁽²⁸⁾ Ve stejném období dosáhl objem španělských investic výše 35 mld. dirhamů a investice Spojeného království i Německa přesáhly 6 mld. dirhamů.